

TILAK MAHARASHTRA VIDYAPEETH, PUNE
M. A. (PARANGAT) SOCIAL SCIENCES (SOCIOLOGY)
EXAMINATION: MAY – 2026
THIRD SEMESTER

Subject: Agrarian Sociology (SOCMJC-303)

Date: 18/05/2026

Total marks: 100

Time: 2.00 pm to 5.00 pm

Instructions: 1) Attempt all Questions. 2) Figures to the right indicate full marks.
3) Answer should be precise and to the point.

Q. 1) Answer any FOUR of the following questions in 500 words. (60)

1. Discuss the origin and development of rural and agrarian sociology in India.
2. Explain the structure and characteristics of agricultural/farmer society with suitable examples.
3. Analyze the major peasant movements in Maharashtra and their socio-economic impact.
4. Examine Marxist theories on agrarian society and their relevance to post-independence India.
5. Explain Max Weber's theory of religion and rise of capitalism in the context of agrarian society.
6. Evaluate the impact of agrarian reforms after independence on the social structure of rural India.

Q. 2) Answer any FOUR of the following questions in 300 words. (40)

1. Explain the causes of farmers' distress in India.
2. Write a detailed note on concept of "Dominant Caste" – M. N. Srinivas.
3. Take an account of impact of Green Revolution on rural life.
4. Elucidate the subaltern perspective on peasant and marginalized group.
5. Analyze the relationship between caste and agrarian reality in Indian rural society.
6. Describe the problems and movements of agricultural labourers in Maharashtra.

मराठी रूपांतर

प्र. १) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे ३०० शब्दात लिहा. (६०)

- १) भारतातील ग्रामीण व कृषक समाजशास्त्राचा उगम व विकास स्पष्ट करा.
- २) कृषक / शेती समाजाची रचना व वैशिष्ट्ये समजावून सांगा.
- ३) महाराष्ट्रातील प्रमुख शेतकरी चळवळींचा सामाजिक व आर्थिक परिणाम स्पष्ट करा.
- ४) मार्क्सवादी कृषक समाजाच्या सिद्धांतांचे स्पष्टीकरण करा व त्यांचे स्वतंत्र भारतातील महत्त्व सांगा.
- ५) मॅक्स वेबर यांचा धर्म व भांडवलशाहीच्या उदयावरील सिद्धांत कृषक समाजाच्या संदर्भात स्पष्ट करा.
- ६) स्वातंत्र्यानंतरच्या कृषी सुधारणा व त्यांच्या ग्रामीण समाजावर झालेल्या परिणामांचे विश्लेषण करा.

प्र. २) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे ३०० शब्दात लिहा. (४०)

- १) भारतातील शेतकऱ्यांच्या संकटांची कारणे स्पष्ट करा.
- २) एम.एन.श्रीनिवास यांनी मांडलेली प्रभावी जात ही संकल्पना समजावून सांगा.
- ३) हरित क्रांतीचा ग्रामीण जीवनावर होणाऱ्या परिणामांचा आढावा घ्या.
- ४) उठावात्मक (Subaltern) दृष्टिकोनातून शेतकरी व वंचित समूहाचा अभ्यास स्पष्ट करा.
- ५) जात व कृषक वास्तव यांतील परस्परसंबंध स्पष्ट करा.
- ६) महाराष्ट्रातील कृषी मजुरांच्या समस्या व चळवळींवर चर्चा करा.